

HKL
Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaitos

Toimintakertomus vuodelta 2013

HKLjk 6.3.2014

HKL edistää Helsingin seudun toimivuutta, elinvoimaa ja viihtyisyyttä tuottamalla ympäristöystävällisiä ja laadukkaita liikennepalveluja.

Helsingissä tehdään vuodessa noin 252 miljoonaa joukkoliikennematkaa. Matkustajista 122 miljoonaa kulkee HKL:n kyydissä: raitiovaunulla, metrolla ja Suomenlinnan lautalla. HKL omistaa Helsingin joukkoliikenneinfran ja vastaa sen kehittämisestä ja kunnossapidosta. Raitioratoja on 96 kilometriä ja metrorataa 21 kilometriä. Raitiovaunupysäkkejä on 288 ja metroasemia 17. HKL:n liikevaihto oli 144,6 miljoonaa euroa vuonna 2013. HKL:n henkilöstön määrä oli vuonna 2013 keskimäärin 1046.

Sisältö

Toimitusjohtajan katsaus	3
Helsingin seudun joukkoliikenne ja HKL	5
HKL-Raitoliikenne.....	7
HKL-Metroliikenne.....	9
Suomenlinnan Liikenne	11
Radat, pysäkit, asemat ja kiinteistöt	13
Projektit & viestintä.....	15
Ympäristö	16
Asiakaspalvelu ja laatu & turvallisuus	18
Henkilöstö.....	20
Johtokunta	23
Hallinto ja organisaatio.....	24
Tilinpäätös	25
Tuloslaskelma	28
Tase	29
Rahoituslaskelma	32
Talouden tunnusluvut.....	33
Tunnuslukujen laskentaperusteet.....	34
Yhteystiedot.....	36

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Suurten hankkeiden aikaa

Vuosi 2013 oli HKL:n neljäs vuosi liikenteen tuottajana sekä joukkoliikenneinfran omistajana, kehittäjänä ja ylläpitäjänä. HKL on hyvällä matkalla kohti dynaamista liikennepalvelujen tuottajaa, jonka fokus on asiakkaassa ja tähtäin tuloksissa.

Edellisen vuoden tapaan HKL oli eniten otsikoissa metron automatisoinnissa esiintyvien ongelmien ja aikatauluviiveiden vuoksi. Projekti on osoittautunut huomattavasti luultua vaikeammaksi toimittajalle. Vuoden aikana aikatauluviiveet pitenivät kaikilla osa-alueilla ja esille tuli uusia, lisää ratkaisuaikaa vaativia ongelmia. Tällä hetkellä projekti on myöhässä vuonna 2012 sovitusta uudesta aikataulusta 6 – 12 kuukautta. Käsiä ei kuitenkaan ole nostettu pystyyn; ratkaisuja etsitään, mutta turvallisuudesta ei tingitä. Tavoitteena on turvallinen, toimintavarma ja moderni automaattimetro.

Metron automatisointi liittyy kiinteästi länsimetron rakentamiseen. Myös länsimetron rakentamisaikataulussa on tapahtunut viiveitä, ja tämän kevään aikana kävi ilmeiseksi, ettei länsimetroa voida avata vielä vuoden 2016 alussa; avaaminen siirtyy elokuulle 2016. Käyttöönoton kannalta elokuu saattaa olla jopa parempi ajankohta kuin mahdolliset talvipakkaset tammikuussa. Länsimetro ei nimittäin merkitse vain metron jatkamista, vaan samalla Etelä-Espoon ja Lauttasaaren suorien bussilinjojen lakkauttamista ja niiden korvaamista liityntäliikenteellä.

Raideliikenteeseen liittyy aina paljon rakentamista. Vuoden 2013 aikana valmistui Siilitien metroaseman upea peruskorjaus. Hanke toteutettiin vaativassa ympäristössä ilman liikennekatkoja ja se sujui mallikkaasti ja budjetin mukaisesti. Asema sai vuoden 2013 Teräsrakenne-palkinnonkin, joten tuloksesta voidaan olla hyvällä syyllä ylpeitä. Samaan sarjaan voidaan laskea Hakaniemen torin raitiovaunupysäkkialueen perustusten ja raiteiden uusiminen. Sitäkin tehtiin liikenteen keskellä, mutta aikataulun ja budjetin mukaisesti. Vaikka remontti aiheutti paljon muutoksia liikennöintiin, palautteet koko projektin läpiviennistä olivat kuitenkin hyvin myönteisiä. Muutakin rakentamista riitti. Megaluokan hanke, metrovarikon laajennus, jatkui jo neljättä vuotta ja se valmistuu kesällä 2014. Toinen suuri hanke, joukkoliikennetunnelin rakentaminen Paloheinässä, alkoi elokuussa ja valmista tulee vuonna 2015.

Uudet vaunuhankinnat olivat myös näkyvästi esillä koko loppuvuoden ajan. Uuden raitiovaunun prototyyppi toimitettiin HKL:lle kesäkuussa. Samaan aikaan uuden metrovaunun suunnittelu jatkui Espanjassa. Uuden raitiovaunun saapuminen Helsinkiin sai paljon huomiota osakseen. Media on seurannut sen esiintymistä kaupungin katukuvassa ilahduttavan paljon. Raitiovaunun vastaanotto on ollut varsin myönteinen, ja vaunu on saanut kiittävää palautetta niin matkustajilta kuin kuljettajilta ja huoltohenkilökunnaltakin. Sarjan toinen testivaunu saapui Helsinkiin marraskuussa. Testien jälkeen kesällä 2014 alkaa ensimmäisen sarjatuotantovaunun valmistus, ja vaunu saapuu Helsinkiin vuoden 2016 alkupuolella.

HKL:n ydintoiminta, liikennetuotanto, sujui vuonna 2013 erinomaisesti. Raitiovaunuliikenne ylitti kaikki tulostavoitteen, ja erityisen myönteistä on se, että asiakastytyväisyys nousi merkittävästi. Metroliikenne jatkoi luotettavasti ja laadukkaasti, ja matkustajat olivat metron yhtä tyytyväisiä kuin aiemminkin. Metro- ja raitiovaunuliikenne ovatkin asiakastytyväisyydellä mitattuna Helsingin seudun kaksi parasta liikennemuotoa – seudun joukkoliikenteen lippulaivoja.

HKL ylitti jälleen myös taloudelliset tulostavoitteet. Jo 12. vuotena peräkkäin HKL teki budjetoitua tulosta paremman taloudellisen tuloksen. Vuonna 2013 tulos ennen varauksia oli 8,7 milj. euroa, + 5,7 milj. euroa budjetoitua parempi. Liikevaihto kasvoi 3,5 %. Investoinnit eivät toteutuneet budjetoidun mukaisesti, koska muutaman uuden hankkeen kuten Myllypuron aseman peruskorjauksen ja Paloheinäntunnelin rakentamisen aloittaminen viivästyi. Lisäksi meneillään olevissa suurissa projekteissa – automaattimetro, raitiovaunu- ja metrojunahankinta – tapahtui viivettä, joten myös maksut lykkääntyivät vuodelta 2013 eteenpäin.

Vuosi 2013 oli sysäys uusille panostuksille HKL:n tulosten kehittämiseen. Niitä kehitetään parhaiten, niin uskon, lisäämällä henkilöstön työtyytyväisyyttä, motivaatiota ja tuloshakuisuutta. Apuna käytämme laajaa, vuoden 2013 lopulla käynnistynyttä esimiesvalmennusohjelmaa, johon osallistuvat vuosien 2014 – 2016 aikana kaikki esimiehet työnjohtajista johtajiin.

Toukokuussa kaupunginvaltuusto hyväksyi Helsingille uuden strategian. Siinä painottuvat jälleen tavoitteet lisätä joukkoliikenteen osuutta kulkumuotona alkaneellakin valtuustokaudella 2013 – 2016. Tavoitteista yli muiden nousee kestävä liikumisen edistäminen. Ohjelman mukaan Helsingissä edistetään kestävästä liikkumisesta lisäämällä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuutta liikenteestä. Tavoitteena on prosenttiyksikön lisäys vuosittain, neljä prosenttiyksikköä valtuustokauden aikana. Tavoite on erittäin haastava, eikä se onnistu tekemällä asioita ”pikkuisen paremmin”. Ei, se edellyttää voimakasta investoimista joukkoliikenteen infrastruktuuriin. Helsingissä se merkitsee raitiovaunuyhteyttä Laajasaloon, Raide-Jokeria, Pisararataa ja metron jatkamista Östersundomiin. Näistä ei ole apua tälle valtuustokaudelle, mutta olkoon tämä kausi alku näiden hankkeiden liikkeellelähdölle.

Matti Lahdenranta
toimitusjohtaja

HELSINGIN SEUDUN JOUKKOLIIKENNE JA HKL

Kaupunki kulkee HKL:n kyydissä

Helsingin kaupungin alueella tehtyjen joukkoliikennematkojen määrä jatkoi nousuaan. Viime vuonna ylitettiin 250 miljoonan nousun raja, yksittäisiä matkoja eli nousuja tehtiin yhteensä xxx,x miljoonaa. Määrä kasvoi edellisestä vuodesta x,x prosentilla. HKL kuljetti vuonna 2013 yhteensä 122,0 miljoonaa matkustajaa eli noin puolet kaikista.

Helsingin seudulla tehtiin vuonna 2013 yhteensä 355,5 miljoonaa matkaa. Matkoista 71 prosenttia eli 252,4 miljoonaa tehtiin Helsingissä (sisältää seutubusseilla ja lähijunilla tehdyt Helsingin sisäiset matkat) ja 59 prosenttia eli 209,1 miljoonaa Helsingin sisäisessä liikenteessä (bussit, raitiovaunut, metro, lautta).

Helsingin seudun joukkoliikenteen järjestämisestä vastaa Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymä (HSL). HKL tuottaa operaattorina raitio- ja metro- ja lauttaliikennepalvelut. Liikenteen tuottaminen perustuu pitkäaikaisiin, raitio- ja metroliikenteen osalta vuosille 2010 – 2024 ja lauttaliikenteen osalta vuosille 2010 – 2017 solmittuihin liikennöintisopimuksiin.

HSL:n asiakastyytyväisyystutkimusten mukaan asiakkaat antavat korkeimman yleisarvosanan metroliikenteelle (4,16). Raitiovaunuliikenne (4,11) seuraa toisena ja näiden taakse jäävät bussiliikenne (4,05) ja junaliikenne (4,01). Liikennöitsijäarvosanalla mitattuna ensimmäisen sijan jakavat metroliikenne (3,99) ja junaliikenne (3,99). Raitiovaunuliikenne seuraa tiiviisti mukana (3,96) mutta bussiliikenne (3,82) jää selvästi raideliikennemuodoista jälkeen.

HKL omistaa liikennöintikaluston sekä tarvitsemansa varikot. Näiden kustannukset katetaan liikennöinnistä saatavilla korvauksilla. HKL kuljetti vuonna 2013 122,0 milj. matkustajaa, joka on 34,3 prosenttia koko seudun matkustajista.

Joukkoliikenneinfran omistajana HKL vastaa mm. raitio- ja metroratojen sekä niihin liittyvien pysäkkien ja asemien, Martinlaakson radan Helsingin alueella sijaitsevien asemien sekä Suomenlinnan lauttaterminaalien kehittämisestä ja kunnossapidosta. HSL osallistuu joukkoliikenneinfran kustannuksiin maksamalla HKL:lle ns. infrakorvauksena sata prosenttia infran hallinto- ja ylläpitokuluista sekä viisikymmentä prosenttia infran pääomakuluista.

HSL:n tehtävänä on mm. vastata jäsenkuntiensa liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikenne ja edistää sen toimintaedellytyksiä, hankkia toimialueensa joukkoliikennepalvelut, hyväksyä noudatettava joukkoliikenteen lippujärjestelmä ja liikenteen taksat, vastata joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, järjestää lippujen myynti sekä vastata matkalippujen tarkastuksesta. Lisäksi HSL osallistuu joukkoliikenteen infran kehittämis- ja ylläpitoinvestointien suunnitteluun yhdessä kuntien ja asianomaisten muiden tahojen kanssa.

Helsingin sisäisen liikenteen matkat 2009 - 2013 (milj.)

Vuosi	Bussi- liikenne	Raitio- liikenne	Metro- liikenne	SLL	VR*	Yhteensä
2009	93,7	54,9	57,3	1,5	20,2	227,6
2010	98,2	54,5	57,1	1,6	20,8	232,2
2011	101,5	53,7	61,5	1,7	19,6	238,0
2012	102,8	57,2	62,2	1,6	20,9	244,7
2013	100,3	56,7	63,5	1,8	30,1	252,4

*VR:n luku 2013 ei vertailukelpoinen laskentatavassa tapahtuneen muutoksen vuoksi.

HSL:n talousluvut 2013

2013

Milj €

Tulot:

Lipputulot	277,9
Kuntaosuudet	291,4
Joukkoliikennetuet	5,8
Muut joukkoliikenteen tulot	0,1

Menot:

Liikennöintikorvaukset	450,3
Infrakorvaukset	69,5
Hallintokulut	45
Tulos	10,4

Matkat HSL-alueella 2013

milj

Raitiovaunu	56,7
Metro	63,5
SLL lautta	1,8
Helsingin bussit	87,1
Muut sisäiset bussit	27,4
Seutubussit (sis U-linjat)	65,3
Juna	53,7
Yhteensä	355,5

Matkustajakilometrit HSL-alueella 2013

Raitiovaunu	124,2
Metro	400,7
SLL lautta	4,8
Helsingin bussit	413,5
Muut sisäiset bussit	183,5
Seutubussit (sis U-linjat)	677,4
Lähijuna HSL-alueella	550,2
Yhteensä	2354,3

Paikkakilometrit 2013

Raitiovaunu	595,6
Metro	2124,9
Helsingin bussit	1830,7
Muut sisäiset bussit	1190,4
Seutubussilinjat	2391,2
Lähijuna ostoliikenne	1855,5
Yhteensä	9988,4

HKL-RAITIOLIIKENNE

Uudet ratikat liikenteeseen

Raitioliikenteen asiakastyytyväisyys ja kokonaisluotettavuus paranivat entisestään. Ensimmäiset Artic-vaunut otettiin käyttöön.

Raitioliikenteen matkustajamäärä vuonna 2013 oli 56,7 miljoonaa. Verrattuna vuoden 2012 vastaavaan lukuun matkustajamäärä laski 0,5 miljoonan matkustajan verran. Lasku painottui syyskauteen ja johtui vuoromäärän vähentymisestä syysliikenteen alussa linjoilla 4 ja 10 sekä Hakaniemen pysäkkialueen kiskoremontista.

Matkustajien tyytyväisyys raitioliikenteeseen nousi selkeästi vuoden 2012 tasosta. Tyytyväisyys liikenneöitsijään lisääntyi lähes joka mittarilla, erityisesti nousua tapahtui kuljettaja-arvosanoissa ja aikataulussa pysymisessä. Raitioliikenteen kokonaisluotettavuus pysyi hyvällä tasolla. Vuoden 2013 aikana kuljettajien työaikasuunnittelu, niin keskipitkän suunnittelun kuin lomasuunnittelun osalta kehittyi edelleen.

Raitioliikenneyksikön taloudellinen tulos oli hyvä. Tulosta paransivat erityisesti ennakoitua suuremmat liikennöintibonukset ja myyntitulot, kun samaan aikaan materiaali- ja palvelukustannukset pysyivät suunnitellulla tasolla. Henkilöstökulut ylittyivät hyvästä tuloksesta maksettujen tulospalkkioiden verran.

Loppuvuoden työhyvinvointikyselyn tulokset olivat hieman heikkomat kuin vuonna 2012. Parannusta edellisvuoteen saavutettiin työhyvinvoinnin huomioimisessa työn muutostilanteissa, kun taas heikennystä tuli esimiestoimintaan ja osaamiseen liittyvissä arvioinneissa.

Vuoden 2011 lopussa päätettiin välisosien lisäämisestä peruskorjauksen yhteydessä kymmeneen 1970-luvulla rakennettuun nivelraitiovaunuun. Hanke alkoi keväällä 2012 ja se valmistuu vuoden 2014 kevään aikana, minkä jälkeen liikenteessä on 52 matalaväliosalla varustettua nivelraitiovaunua.

Vuoden 2013 aikana kaksi ensimmäistä 40:stä Transtech Oy:ltä tilatusta Artic-nivelraitiovaunusta etenivät varustelu-, testaus- ja käyttöönottovaiheeseen. Ensimmäinen vaunuista tuotiin Helsinkiin kesäkuussa ja toinen marraskuussa. Helsingissä vaunuille tehtiin rata- ja tyyppikokeita. Ensimmäinen vaunu ehti kuljettaa kokeiden välissä myös matkustajia ja olla työkaluna kuljettajakoulutuksessa. Vaunujen varsinainen toimitus alkaa vuonna 2015.

TUNNUSLUVUT	31.12.2013	31.12.2012
Toiminnan laajuus		
Liikevaihto, milj. €	59,8	58,0
Liikevaihdon muutos, %	3,1	3,8
Tulos ja kannattavuus		
Liikevoitto, milj. €	2,7	3,7
Liikevoitto, %	4,5	6,4
Rahoitustulos, %	11,8	12,6
Kokonaispääoman tuotto, %	2,5	3,4
Sijoitetun pääoman tuotto, %	2,8	3,7
Rahoitus		
Omavaraisuusaste, %	34,3	34,1
Quick ratio	0,8	1,0
Current ratio	0,9	1,1
Muut tunnusluvut		
Henkilöstö keskimäärin	637	626
Liikevaihto/henkilö (1000 €)	94	93

--	--	--

HKL-Raitioliikenteen tilastoja

	2013	2012
Matkustajia, milj.	56,7	57,2
Linjakilometrit, milj.	5,6	5,4
Paikkakilometrit, milj.	595,6	572,7
Matkustajakilometrit, milj.	124,2	125,3
Vaunuja vuoden lopussa	125	132
- nivelvaunuja,	82	82
joista osamatalalattiaisia	48	42
- matalalattiaisia	40	40
- mannheim-vaunuja,	3	10
joista osamatalalattiaisia	3	6
Vaunuja liikenteessä ruuhka-aikaan		
- talviliikenne/kevät	97	95
- kesäliikenne	72	69
- talviliikenne/syksy	93	97
Koko henkilöstö vuoden lopussa	640	615
Aikataulun mukaisista lähdöistä ajettiin, %	99,41	99,22
Raitioliikenteen ajoenergian kulutus, GWh (sis. ajoenergia, vaihdelämmitys, syöttöasemat)	30,13	29,92

HKL-METROLIIKENNE

Metro on matkustajien suosikki

Metro oli Helsingin liikennevälineistä suosituin. Erityisesti yömetrokokeilu oli matkustajien mieleen.

Metron matkustajamäärä oli 63,5 miljoonaa, mikä on 2,1 prosenttia edellisvuotista enemmän ja kautta aikojen suurin.

Metroliikenteen taloudellinen tulos oli budjetoitua parempi. Tuloslaskelma näytti 0,3 miljoonan euron ylijäämää ennen varauksia.

Liikennöinti perustuu vuonna 2010 solmittuun viisitoistavuotiseen liikennöintisopimukseen HSL:n kanssa. Ratoihin liittyvät työt tuottivat voittoa, sillä loppuvuoden hyvät sääolosuhteet sallivat ylimääräisen työn tekemisen.

HKL-Metroliikenteen luotettavuus oli hyvä. Ajamattomia lähtöjä oli koko vuonna 0,06 % suunnitelluista lähdöistä.

Metro säilyi matkustajien suosikkina. Metro sai edelleen matkustajatutkimuksissa hyvät arvostukset erityisesti loppuvuonna. HKL-Metroliikenne sai tilaajalta laatubonuksen sekä keväällä että syksyllä. Arvosanaa huononsivat lähinnä puutteelliset opasteet, erityisesti uusissa laiturinäytöissä olleet tekniset ongelmat. Vuosaaren laituriovikokeilu viivästytti junia.

Marraskuun puolivälissä aloitettiin seitsemän kuukauden yömetrokokeilu. Metro liikennöi perjantaisin ja lauantaisin kaksi tuntia normaalia pidempään. Matkustajapalaute yömetrosta oli positiivista.

Vuoden 2013 aikana jatkettiin automaattimetron rakentamista. Vuoden aikana saatiin valmiiksi automaattimetron vaatimien tietoliikenne- ja ratalaitteiden asennus.

Vuosaaren aseman lähtölaiturin laituriovijärjestelmän testikäyttöjakso päättyi huhtikuussa ja metrolinjan uusien asetinlaitteiden, käytönohjausjärjestelmän ja matkustajainformaatiojärjestelmän testikäyttöjakso kesäkuussa. Syksyn aikana Siemens korjasi osan testikäyttöjaksoissa havaituista virheistä.

Elokuussa Siemens sai valmiiksi ensimmäisen kolmen M100-sarjan junan automaattilaitteasennukset ja junat palautettiin matkustajaliikenteeseen kuljettajan ajamina. M200-sarjan junien asennus osoittautui odotettua hankalammaksi ilmenneiden turvallisuuskysymysten takia. M200-sarjan ensimmäisten junien asennuksen aloittamista jouduttiin lykkäämään myöhemmäksi.

Uudet metrovaunut tilattiin helmikuussa espanjalaiselta CAF:lta. Työn käynnistyminen viivästyi Siemensin markkinaoikeuteen tekemän valituksen vuoksi.

Kemikaalien kulutusta seurattiin SAP- talousjärjestelmässä. Sähkönkulutusta ei saatu toivotulle tasolle. Sähkönkulutus ajettua linjakilometriä nousi noin 2 %.

TUNNUSLUVUT	31.12.2013	31.12.2012
Toiminnan laajuus		
Liikevaihto, milj. €	31,4	29,9
Liikevaihdon muutos, %	4,9	-0,5
Tulos ja kannattavuus		
Liikevoitto, milj. €	3,3	3,9
Liikevoitto, %	10,5	13,2
Rahoitustulos, %	14,4	17,8

Kokonaispääoman tuotto, %	5,4	6,4
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,8	7,0
Rahoitus		
Omavaraisuusaste, %	82,4	82,2
Quick ratio	2,6	4,6
Current ratio	2,9	4,9
Muut tunnusluvut		
Henkilöstö keskimäärin	262	259
Liikevaihto/henkilö (1000 €)	120	115

Metroliiikenteen tilastoja

	2013	2012
Matkustajia, milj.	63,5	62,2
Vaunulinjakilometrit, milj.	14,8	14,6
Paikkakilometrit, milj.	2125	2095
Matkustajakilometrit, milj.	400,7	401,3
Metrovaunupareja	54	54
*M100-sarjan junia	39	42
*osittain automatisoituja M100-junia	3	
*M200-sarjan junia	12	12
Keskimääräinen ajomäärä/vaunu,km	136 634	137300
Aikataulun mukaisista lähdöistä ajettiin, %	99,94	99,89
Kuljettajia vuoden lopussa	112	122
Koko henkilöstö vuoden lopussa	256	264
Sähköenergian kulutus	45,8	44,8

SUOMENLINNAN LIIKENNE

Suurin joukoin Suomeenlinnaan

**Yhä useampi matkaja halusi nousta Suomenlinnan lauttaan.
Myös kuljetettujen ajoneuvojen määrä kasvoi.**

Suomenlinnan Liikenne Oy (SLL) hoitaa Suomenlinnan henkilö- ja huoltoliikennettä. SLL on HKL:n kokonaan omistama tytäryhtiö.

HKL ja HSL allekirjoittivat 2013 sopimuksen Suomenlinnan liikenteen tilaamisesta ja tuottamisesta niin, että HSL tilaa Suomenlinnan henkilöliikenteen HKL:ltä vuoden 2010 alusta alkaen, ja sopimus on voimassa 16.4.2017 asti. SLL hoitaa henkilöliikennettä HKL:n kanssa tehdyn liikennöintisopimuksen mukaisesti ja kilpailuttamansa alihankintasopimuksen perusteella.

Liikennöinti hoidettiin vuonna 2013 SLL:n omistamalla aluksella M/S Suomenlinna II sekä alihankkijan aluksilla M/S Tor ja M/S Suokki. Henkilöliikenteessä kaikilla lautoilla noudatetaan HSL:n tariffia.

Ajoneuvoja kuljettaa ennen kaikkea M/S Ehrensvärd, joka on SLL:n omistama alus. Lautta ottaa myös autottomia matkustajia. Ajoneuvoja kuljetetaan myös henkilöliikenteen lautoilla. Henkilöliikenteessä noudatetaan SLL:n omaa tariffia.

Huoltoliikenteestä aiheutuvan alijäämän kattaa HKL. HKL:llä on sopimus valtion kanssa valtion osallistumisesta huoltoliikenteen alijäämän kattamiseen.

Edellisenä vuonna rakennetussa Katajanokan uudessa terminaalissa tehtiin vuonna 2013 viimeistely- ja takuutöitä ja se oli koko vuoden matkustajien käytössä.

Yhtiön tuottavuutta on kehitetty mm. lisäämällä oman kaluston eli Suomenlinna II:n käyttöastetta. Henkilöstön työajan ja kaluston tehokkaamman käytön myötä liikennetuotannon tuntikustannuksia on saatu alennettua.

Suomenlinnan Liikenne Oy on tehnyt yhteistyötä muiden Helsingin kaupunkikonsernin virastojen, liikelaitosten ja yhtiöiden kanssa tekemällä mm. tilojen käyttöä, hankintoja, it-palveluja, taloushallinnon ja puhelinpalveluja koskevat hankinnat kaupungin palvelutuottajilta.

Liikennettä lisättiin HSL:n kanssa sovitusti syyskuun lauantapäiville kesäliikenteen muuten päätyttyä. Muun muassa parantuneen palvelutason vuoksi matkustajamäärä lautoilla kasvoi voimakkaasti vuonna 2013.

Suomenlinnan lautoilla tehtiin vuoden aikana 1,77 miljoonaa matkaa ja kuljetettiin 17407 ajoneuvoa. Suomenlinnan Liikenteen harjoittaman lauttaliikenteen matkustajamäärä kasvoi vuonna 2013 edelliseen verrattuna 9,1 % ja kuljetettujen ajoneuvojen määrä 5,8 %

Suomenlinnan Liikenteelle valmisteltiin uudet internetsivut. Niiden julkaisu jäi vuoden 2014 puolelle, samalla vanha nettiosoite slloy.fi vaihtui osoitteeksi www.suomenlinnanliikenne.fi.

Suomenlinnan Liikenne Oy: talouden tunnusluvut ja tilastoja

	2013	2012
Liikevaihto, milj. €	3,7	4,0
Tulos, 1 000 €	46,2	0,0
Omavaraisuusaste, %	39,1	34,4
Matkustajia, milj.	1,77	1,62
Autojen kuljetuksia	17407	16447
Henkilöstö vuoden lopussa	12	13

RADAT, PYSÄKIT, ASEMAT JA KIINTEISTÖT

Varma ote rakennushankkeisiin

Siilitien metroasema keräsi myönteistä huomiota. Metrovarikon laajennustyöt jatkuivat ja Hakaniemen pysäkkialue koki muodonmuutoksen.

Siilitien metroaseman peruskorjaus valmistui keväällä 2013. Aseman remontti aloitettiin vuoden 2012 alussa. Peruskorjauksessa parannettiin kulkuyhteyksiä laituritasolle. Katutason vanha lippuhalli purettiin ja tilalle rakennettiin uusi laajempi lippuhalli. Liukuportaiden määrää kasvatettiin yhdestä kolmeen. Myös aseman hissi uusittiin.

Laituritason ylälippuhalli, laiturikatos ja laatoitus uusittiin, samoin aseman valaistus, kalustus ja pintamateriaalit. Tekniset tilat remontoitiin ja aseman länsipäähän rakennettiin hätäpoistumistie. Siilitien metroasema peruskorjattiin asemaa sulkematta. Siilitien peruskorjattu metroasema sai vuoden 2013 Teräsrakenne -palkinnon.

Metrovarikolla rakennettiin uusi säilytyshalli ja peruskorjattiin henkilöstöruokalan keittiö ja ruokasali sekä korjaamohenkilökunnan sosiaalityilat. Huoltohallin laajentamista jatkettiin. Laajennus käsittää huoltotilat, pesuhallin laajennuksen ja maalaamon rakentamisen. Samalla kellarikerrokseen rakennetaan teknistä tilaa sekä poistumistie- ja huoltotunneleita. Lisäksi aloitettiin korjaamo- ja varastotilojen laajentaminen. Työ valmistui vuoden 2014 alussa. Metrovarikon kehittämisen yhteydessä rakennettiin ja asennettiin 16 uutta vaihdetta.

Hakaniemen raitiotiepysäkkialueella uusittiin kiskoja ja kunnostettiin metroaseman lippuhallin kansi. Siltasaarenkadun raitiokiskot ja Hakaniemen raitiotiepysäkkialueen järjestelyt uusittiin. Rata-alueelta uusittiin kiskot ja radan alusrakenteet. Lisäksi pysäkkialueen järjestelyjä muutettiin ja valaisin- ja ajojohtopylväät uusittiin. Metron lippuhallin kanteen tehtiin vesieristys

3000 neliömetrin alueelle. Kiskoihin tehtiin tärinäeristys, koska radan alla on kuljettajien taukotila.

Ruoholahden metroasemalla uusittiin kaksi hissiä. Hakaniemen ja Itäkeskuksen metroasemilla uusittiin yksi laituritason ja lippuhallin välinen hissi. Lisäksi peruskorjattiin Kampin metroaseman kolme pitkää liukuporrasta. Metroasemilla uusittiin myös lyhyitä liukuportaita. Itäkeskuksen ja Sörnäisten metroasemat saivat molemmat yhdet uudet liukuportaat.

Koskelan raitiovaunuvarikon laajentamisesta laadittiin selvitys. HKL:n johtokunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että Koskelan nykyiset raitiovaunuhallit korvataan uudella hallilla. Osa varikkoalueen rakennuksista purettaisiin. Koskelan varikosta tulisi toteutuskiilpailun avulla uusi asuin- ja liikealue.

Metrorataa rakennettiin noin 2900 metriä ja uusia kaapeliteitä asennettiin noin 1500 metriä. Linjaraiteilla uusittiin ajokiskoja ja ratapölkkyjä. Länsimetroa varten asennettiin kaksi uutta vaihdetta ja uusittiin suoja-aitoja.

Raitioliikenteessä runsasluminen talvi työllisti puhtaanapitoväkeä. Raitiotieverkossa perusparannettiin rataa 3100 raidemetriä sekä uusittiin vaihteita. Raitiovaunupysäkeille rakennettiin 20 uutta lasikatosta. Pysäkkikatosmoduuleita on rakennettu kaikkiaan 1447.

HKL myi syyskuussa Töölönkatu 49:ssä sijaitsevan kiinteistönsä Helsingin kaupungin omistamalle kiinteistöyhtiö Kiinteistö Oy Auroranlinnalle. HKL:n ja Helsingin Bussiliikenteen työsuhteeseen perustuvat vuokrasopimukset jäivät sellaisinaan voimaan, ja vuokranantajana toimii edelleen HKL. Muut vuokrasopimukset siirtyivät Auroranlinnalle.

HKL-Infrapalveluiden sähköpuolen hankkeita oli mm. video- ja kuulutusjärjestelmän uusiminen. Projekti valmistui vuoden 2013 aikana. Metron sähkönsyötön varmistamiseksi rakennettu Vuosaaren sähkönsyöttöasema valmistui vuoden 2014 vaihteessa.

Raitiorata 2013

Linjarata	96,0
josta omalla kaistalla	59,6
varayhteyksiä	7,1
halli- ja järjestelyraiteita	14,0

Yhteensä **117,1**

Pysäkit 2013

Raitio Bussi

Pysäkkejä yhteensä	288	2990
--------------------	-----	------

Katoksellisia	227	1165
Pysäkkikorotuksia	277	

PROJEKTIT & VIESTINTÄ

Yhteydet paranevat ja nopeutuvat

HKL suunnitteli nopeampaa raideliikennettä ja osallistui lukuisiin hankkeisiin, jotka tekevät pääkaupunkiseudun joukkoliikenteestä entistä kattavamman ja tehokkaamman.

Raitioliikenteen nopeuttamishankkeet etenivät vuonna 2013. HKL teki periaatepäätöksen siirtä asteittain syväuraisten vaihteiden käyttöön. Vuoden aikana tehtiin tähän liittyvä kalusto- ja rataselvityksiä sekä muutettiin rataa leveiden pyörien käyttöönottoa varten. Raitiovaunujen valoetuuksia kehitettiin sekä osallistuttiin HSL:n kanssa linjojen 2,3 ja 7 nopeutussuunnitelman laadintaan. Raitiolinja 8:n nopeuttamishankkeesta toteutettiin osa pienemmistä toimista, mutta laajat ratahankkeet esim. Mechelininkadulla ja Helsinginkadulla viivästyivät.

HKL osallistui useisiin Helsingin ja pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen kehityshankkeisiin; HKL avusti länsimetron toteutuksessa, osallistui Kalasataman toteutukseen ja suunnitteluun sekä Keski-Pasilan kehittämiseen. HKL osallistui myös Pisara-radan sekä Raide-Jokerin suunnitteluun sekä avusti itämetron suunnittelussa. Raitioliikenteen laajenemishankkeissa osallistuttiin etenkin Kruunuvuoren sillan ja Kruunuvuoren ratojen suunnitteluun, Kalasataman alueen ratojen suunnittelun, linjan 9 suunnitteluun sekä useisiin muihin raitioteiden suunnitteluhankkeisiin yhdessä Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ja HSL:n kanssa.

HKL käynnisti vuonna 2013 hankkeen nykymetron turvallisuustason nostamiseksi. Yhdessä Helsingin pelastuslaitoksen kanssa laadittiin suunnitelma metroasemien palo- ja pelastusturvallisuuden kehittämiseksi sekä selvitys metron kokonaisturvallisuuden tilannekuvajärjestelmän toteuttamisesta. Tilannekuvajärjestelmän avulla HKL varautuu myös länsimetron käyttöönoton tuomiin uusiin tehtäviin.

Jokeri 2 -hanke, jota tullaan jatkossa kutsumaan nimellä Runkolinja 560, jatkuu Paloheinäntunnelin rakennustyön käynnistyttyä syyskuussa 2013. Vuoden loppuun mennessä yli 21 miljoonan euron urakan avolouhinnat olivat valmistuneet ja tunnelityö oli edennyt pitkälle kallion sisään. Kuusmiehentien joukkoliikennekadun suunnitelmat valmistuivat ja hyväksyttiin alkuvuodesta 2013. Joukkoliikennekadun rakentaminen alkaa kesällä 2014, jotta sekä tunneli että katu ovat valmiina uuden linjan liikennöinnin alkaessa elokuussa 2015.

HKL jatkoi neuvotteluja kaupunkipyöräjärjestelmän toteuttamisesta, mutta neuvottelut päättyivät, kun järjestelmän toimittajan kanssa ei päästy sopimukseen. HKL päätti jatkaa hanketta päivittämällä kaupunkipyörien hankesuunnitelman alkuvuodesta 2014. HKL kehitti polkupyörien liityntäpysäköintiä yhdessä seudun muiden toimijoiden kanssa. Puotilan sekä Vuosaaren metroasemalle toteutettiin korkeatasoisia polkupyörien liityntäpysäköintipaikkoja.

HKL osallistui myös Helsingin pyöräilyn kehittämisohjelman laatimiseen sekä pyöräkeskuksen toimintaan.

Uutta kalustoa ja uusia palveluja

HKL:n viestintä markkinoi uutta raitiovaunua sekä tuki kehityshankkeiden viestintää.

Vuonna 2013 HKL:n viestintää työllisti erityisesti Helsingin uuden raitiovaunun tiedotus, markkinointi ja esittely matkustajille. Yhteistyössä raitiovaunuvalmistaja Transtechin kanssa järjestettiin alkukesästä ensimmäisen vaunun roll-out-tilaisuus Transtechin Otanmäen tehtaalla. Ensimmäisen vaunun koeajolle kutsuttiin yhteistyössä HSL:n kanssa matkustajia ja toimittajia. Ensimmäinen uusi raitiovaunu sai paljon myönteistä julkisuutta mediassa. Uudelle raitiovaunulle avattiin keväällä omat kampanjasivut internetiin osoitteeseen www.uusiraitiovaunu.fi. Raitiovaunua esitellään myös sen omilla Facebook-sivuilla. Syksyllä HKL järjesti ulkomainoskampanjan uudesta raitiovaunusta: markkinoinnissa korostettiin uuden vaunun erityispiirteitä, esimerkiksi ympäristöystävällisyyttä ja mukavuutta.

Muita julkisuudessa näkyneitä HKL-uutisia vuonna 2013 olivat mm. sopimuksen allekirjoittaminen CAF:n kanssa uusista metrojunista, pyöräpalveluiden kehittäminen, metron turvapalveluiden uudistaminen sekä Paloheinän joukkoliikennetunnelin rakennustöiden aloittaminen. Entiseen tapaan tiedotettiin erilaisista rakennushankkeista, joista Hakaniemen pysäkkialueen peruskorjaus oli kesän merkittävin ja matkustajien liikkumiseen eniten vaikuttava.

HKL järjesti aiempien vuosien tapaan äitienpäivänä Ruusuratikka-ajelun, jossa äideille jaettiin ruusuja musiikin säestyksellä. Lucian päivänä taas matkustajat saivat raitiovaunukuljettajilta heijastimen.

Sisäistä viestintää kehitettiin vuonna 2013 uudistamalla viikkotiedote HKL Nyt:n ulkoasu ja lähetystekniikka. Lisäksi viestintä kävi läpi eri toimipisteissä olevat sähköiset infonäytöt ja kehitti niiden sisältöä yhteistyössä yksiköiden vastuuhenkilöiden kanssa.

HKL:n henkilöstölehti Liikennepeili ilmestyi neljä kertaa. HKL Nyt -viikkotiedotetta tehtiin 49 numeroa.

YMPÄRISTÖ

HKL kulkee uusiutuvalla sähköllä

**Ympäristöasioiden huomioiminen on yksi HKL:n kehittämismuutoksista.
Energiatehokkuuden parantamiseksi tehdään pitkäjänteistä työtä niin liikennevälineissä
kuin kiinteistöissä.**

Helsingin joukkoliikenteen suunnittelu perustuu raideliikennetarkistuksiin. HKL on pääkaupungin liikennelaitoksena merkittävä ympäristövaikuttaja joukkoliikenteessä.

HKL on sitoutunut toiminnassaan Helsingin kaupungin strategiaohjelman mukaisesti ilmastonmuutoksen torjumiseen. Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka asettaa tavoitteet kahdeksalle osa-alueelle, joiden mukaiset ympäristösuorituskyvyn indikaattorit HKL raportoi vuosittain Helsingin kaupungille. Lisäksi HKL julkaisee vuosittain oman ympäristöraportin.

HKL:n tavoiteohjelman 2010–2015 strategisena tavoitteena on, että HKL:n raideliikenne säilyttää asemansa seudun ympäristöystävällisimpänä liikennemuotona. Tavoiteohjelman mukaisesti HKL on sitoutunut parantamaan energiatehokkuutta sekä liikennöinnissä että kiinteistöissä.

Liikennöinnin energiankulutukseen vaikuttavat monet tekijät, kuten reittien sujuvuus, kaluston tekniikka ja ajotapa. Taloudellisen ajon opetus on olennaisena osana kuljettajien koulutusohjelmia. Vuonna 2013 otettiin koekäyttöön raitiovaunuun asennettava ajotavan seurantalaitte – tavoitteena on ottaa käyttöön järjestelmä, jolla kuljettajat voivat itse seurata ajotapaansa.

HKL panostaa kalustohankinnoissa elinkaarikustannuksiin ja energiatehokkuuteen. Kaksi ensimmäistä Artic-nivelraitiovaunua valmistui koekäyttöön 2013. Ympäristönäkökohtien huomiointi on ollut uusien vaunujen suunnittelun lähtökohtana ja vaunuissa on monia energiatehokkuuden parantamiseen liittyviä ratkaisuja. Jarrutusenergiaa käytetään vaunun lämmitykseen ja vaunuissa on entistä paremmat ajoenergian takaisinsyöttömahdollisuudet.

HKL osallistuu länsimetron rakentamisprojektiin. Metro on energiatehokas ja ilmastoystävällinen tapa liikkua, ja länsimetron ympäristövaikutusten arvioinnissa onkin todettu, että länsimetron käyttöönotto tulee vähentämään merkittävästi kasvihuonekaasupäästöjä ja parantavan ilmanlaatua. Lisäksi matkustusajat lyhenevät ja liikenne sujuvoituu, kun joukkoliikenteen käyttäjien osuus kasvaa Länsiväylän liikenteessä.

Kaupungin liikelaitoksena HKL on sitoutunut kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS), joka asettaa tavoitteet kiinteistöjen energiankulutuksen seurannalle ja vähentämiselle ja raportoinnille. Vuonna 2013 laaditussa HKL:n energiansäästötoimintasuunnitelmassa kuvataan HKL:n kiinteistöissä tehtävä energiatehokkuuden edistäminen käytännössä.

HKL hankkii uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä. Vuonna 2013 liikennöintisähkö oli suomalaista vesivoimaa. Vuoden 2013 aikana tehtiin päätös ulottaa uusiutuvan sähkön käyttö myös kiinteistöihin. Vuodesta 2014 alkaen käytössä on pohjoismainen uusiutuva sähkö, joka

on tuuli- ja vesivoimaa. Uusiutuvan sähkön käytöstä kerrottiin asiakkaille matkustapuhtaasti.fi - sivustolla sekä raitiovaunun ja sähköauton teippauksilla.

Vuonna 2013 aloitettiin HKL:n toimintajärjestelmän laatiminen. Toimintajärjestelmä kattaa laadun, ympäristön ja työterveys- ja työturvallisuusasioiden hallinnan. Toimintajärjestelmälle tullaan hakemaan sertifiointi vuoteen 2015 mennessä.

SÄHKÖNKULUTUS   2013   2012

Kokonaiskulutus GWh

Raitioliikenne	30,1	29,9
Metroliikenne	45,8	44,8

Kulutus

kWh/matkustajakm

Raitioliikenne	0,24	0,24
Metroliikenne	0,11	0,11

Kiinteistöjen energiankulutus 2013 (sähkö ja lämpö) GWh

Metroasemat	27,8
Varikot	27,3
Muut kiinteistöt	3,1
Yhteensä	58,2

ASIAKASPALVELU JA LAATU & TURVALLISUUS

Paras joukkoliikennekaupunki

Matkustajat ovat tyytyväisiä palvelun laatuun. Kehittämisen tarpeita etsitään testiasiakastutkimuksen avulla.

Helsingin seutu arvioitiin kansainvälisessä BEST-tutkimuksessa parhaaksi joukkoliikennekaupungiksi jo neljäntenä vuotena peräkkäin. Helsingin seudun asukkaista 77 prosenttia oli tyytyväisiä joukkoliikenteeseen. Aukkaiden arvioiden mukaan Helsinki on paras kaupunki joukkoliikenteen tarjonnassa, rahalle saadussa vastineessa ja luotettavuudessa.

Matkustajien tyytyväisyys HKL:n tuottamiin joukkoliikennepalveluihin säilyi hyvällä tasolla ja nousi hieman edellisestä vuodesta. Matkustajien kokemus järjestys ja turvallisuus olivat niin ikään parantuneet edellisestä vuodesta.

HKL-Raitioliikenteessä tutkittiin palvelun laatua Mystery Shopping -menetelmällä. Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli saada mahdollisimman luotettava ja objektiivinen kuva asiakaskohtaamisten laadusta käytännössä. Vuoden 2013 aikana toteutettiin 240 asiointin tutkimus, joka kohdennettiin tasaisesti kaikille raitiolinjoille.

Matkustajien antamat arvosanat palvelun laadusta jatkoivat nousuaan edellisten vuosien tapaan. Erityisiä vahvuuksia ovat asiakkaiden huomioiminen pysäkillä, kuljettajien rauhallinen ja tasainen ajotyylly ja sujuvat liikkeellelähdöt. Palvelutilanteiden hoitaminen parani myös hieman viime vuoden tuloksiin verrattuna. Tutkimuksista nousi esille, että erityisesti lipunmyynnin asiakaslähtöisessä vuorovaikutuksessa on parannettavaa. Tutkimuksesta saatua tulosta käytettiin asiakaspalvelun laatuksitutustusten kehittämiseen.

Joukkoliikenteen laatuksitutuksella tutkitaan kaluston turvallisuutta ja laatua. Tutkimuksia tehdään keväisin ja syksyisin, ja otanta vuonna 2013 oli yhteensä 1180 havaintokertaa HKL:n liikenteessä.

HKL:n saamien palautteiden kokonaismäärä laski edellisestä vuodesta jonkin verran. HKL sai vuonna 2013 yhteensä 2387 palautetta (2573 vuonna 2012). Erityisen myönteistä oli se, että kiitos-palautteiden määrä nousi 10,9 prosenttiin kaikista palautteista. Kaikista palautteista 259 oli kiitoksia, 1572 moitteita ja loput ehdotuksia tai kyselyitä. Eniten palautetta annettiin kuljettajista, 890 palautetta, liikennöinnistä, 739 palautetta ja tiloista, 354 palautetta.

Turvallisuudesta ei tingitä

Turvallisuuden varmistaminen on tärkein tekijä uudistuksia suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Liikenneturvallisuuden kehitys oli hyvä, vaikka talven runsas lumi teki pysäkkien ja katujen kunnossapidosta haasteellista. Matkustajamäärät ja kertalippujen myyntimäärät olivat suuret Länsiterminaalien raitiolinja 9:llä laivojen saavuttua ja ennen lähtöjä. Iltaruuhkaa helpotettiin lisälinjalla 6T.

Hakaniemen raitiovaunupysäkkien ja metroaseman kannen kunnostustyöt aiheuttivat Kalliossa linjamuutoksia, jotka edellyttivät tilapäisiä pysäkkijärjestelyjä. Kuljettajien vaihtopaikat saatiin toimimaan ongelmitta, samoin matkustajien opastus tilapäisille pysäkeille.

Metron liikenteenohjaus ja tekninen valvomo muuttivat Herttoniemen valvomotiloihin tammikuussa 2013.

Metro- ja raitiovaunuliikenteen järjestyksenvalvonta ostettiin kaupungin sisäisenä hankintana Palmia-liikelaitokselta. Sopimus sai runsaasti julkisuutta, joka yhdessä mainoskampanjan kanssa tuotti positiivista asiakaspalautetta.

Vartioinnissa ja järjestyksenvalvonnassa painottuu jatkossa asiakaspalvelu, jotta matkustajien metrolienteessä kokema turvallisuudentunne paranisi. Tavoitteeseen pyrittiin työntekijöiden mittavalla koulutuksella, jonka toteuttivat HKL ja Palmia yhteistyössä.

Matkustajien kokema turvallisuus

(Järjestyksen ja turvallisuuden arvosana asiakastytyväisyystutkimuksissa asteikolla 1-5)

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Metrolinno	4,08	4,00	4,00	4,00	3,91	3,91
Raitiolinno	4,16	4,14	4,10	4,06	4,04	4,04

HENKILÖSTÖ

Koulutus varmistaa ammattitaidon

Henkilöstön koulutusta, hyvinvointia ja työturvallisuutta parannettiin. Esimiestyötä kehitettiin valmennuksilla.

Työhyvinvointikyselyn tulokset alenivat hieman edellisvuodesta. Henkilöstön arvio omasta työkyvystään oli myös hieman alentunut. Vastaajien lukumäärä kohosi edellisen vuoden 77 prosentista 81 prosenttiin. Vastaamisaktiivisuus vaihteli raitiolinnoyksikön 84 prosentista hallinto- ja talousyksikön 62 prosenttiin. Eniten kehitettävää tulosten perusteella löytyy esimiestyöstä, tiedonkulusta, ristiriitojen ratkaisemisesta sekä ammatillisesta kehittämisestä.

Tulospalkkiot jaettiin vuoden 2013 tuloksesta kaikkien yksiköiden henkilöstölle HKL:n hyvän taloudellisen tuloksen perusteella. Raitiolinnoyksikön ja metrolinnoyksikön laadulliset tavoitteet toteutuivat erittäin hyvin.

Henkilöstökoulutuspäiviä oli 1359. Koulutukseen osallistumisen välittömät kustannukset olivat 137 850 euroa.

Esimesten HKL-valmennuksia oli viisi päivän tilaisuutta ja niihin osallistui 113 eri yksiköiden esimestä ja asiantuntijaa. Teemoina olivat kehityskeskustelut, palautteen antaminen, ajankohtaiset henkilöstö- ja viestintäasiat sekä suuret metro-, raitiovaunu- ja varikkohankkeet.

Raitiovaununkuljettajien peruskursseja oli neljä ja oppilaita 46. Kuljettajien peruskoulutukseen sisältyi 32 tunnin ennakoivan ajon koulutus. Kesäkuljettajille järjestettiin yksi kurssi.

Myös 36 jo työssä olevalle kuljettajalle järjestettiin päivän mittainen ennakoivan ajon kurssi. Huoltoajolupa- ja varikkoajolupakursseja järjestettiin omille ja Transtechin asentajille. Asiakaspalvelun laatua parantavaan koulutukseen osallistui 105 raitiovaunukuljettajaa. Koko raitioliikenteen työnjohto osallistui päivän kestävään Winbus-koulutukseen ja kehittämisseminaareihin.

Metrojunankuljettajakursseja järjestettiin yksi. Kurssilta valmistui yhdeksän metrojunankuljettajaa ja kaksi rata-auton kuljettajaa. Liikenteenohjaajakurssilta valmistui viisi liikenteenohjaajaa.

HKL:n 27 kerhon harrastustoimintaa tuettiin kerhoavustuksilla. Kuntoklubi järjesti mahdollisuudet osallistua mm. vesijumppaan, zumbaan, pilatekseen, kuntosaliharjoituksiin ja tanssikursseille.

HKL:llä oli työsuhdeasuntoja 387, joista aravalainoitettuja oli 224 ja vapaarahoitteisia 163. Vuoden vaihteessa oli vapaana yksi asunto.

HKL:n kiinteistö Töölönkatu 49 myytiin Kiinteistö Oy Auroranlinnalle. HKL toimii edelleen 76 työsuhdeasunnon vuokranantajana. Kiinteistön ylläpidosta ja korjauksista vastaa Kiinteistö Oy Auroranlinna.

HKL:n henkilöstön työterveyshuollosta huolehti Helsingin kaupungin työterveyskeskus Helsinginkatu 24:ssä. Sairaanhoidon liittyviä käyntejä työterveyslääkärin tai työterveyshoitajan luona oli 2220. Kuntoremontteihin osallistui 26 henkilöä, ja erityisesti HKL:n raitiovaunukuljettajille suunniteltuun Aslak-kuntoutukseen 10 henkilöä.

Työterveysneuvotteluja käytiin esimiesten ja työntekijöiden kanssa työkyvyn alenemisten ja uudelleensijoitusten yhteydessä. Työterveyshuoltolain ja sairausvakuutuslain muutokset 1.6.2012 edellyttivät entistä tiiviimmän yhteistyön luomista työterveyshuollon, työnantajan ja henkilöstön välillä. Työterveyshuollon edustaja on ollut mukana asiantuntijana HKL:n työsuojeluryhmässä.

HKL:n työturvallisuustoiminnan perusta on työyhteisöjen työsuojeluparitoiminta. Johdon sitoutuminen työturvallisuuden ja työergonomian edistämiseen näkyy osallistumisena työsuojeluparien kierroksiin.

Pääkonttorin kiinteistöön muuttaneen ravintolan rakennustyöt vaikuttivat sisäilmaan. Syntyneen hajuhaitan poistamiseksi kiinteistössä jouduttiin tekemään runsaasti tiivistystöitä. Seurantatutkimukset siirtyivät vuodelle 2014. Edelleen yksittäiset henkilöt tuntevat kokevansa sisäilman aiheuttamia oireita.

Työmatkatapaturmien määrä oli pienempi kuin vuonna 2012. Työssä sattuneiden tapaturmien määrä on hiukan suurempi kuin vuonna 2012, mutta poissaoloja aiheuttaneiden työtapaturmien

määrä on sama 33 kuin vuonna 2012. Työtapaturmien aiheuttamien poissaolopäivien määrä nousi muutaman pitkän poissaolon vuoksi.

Henkilöstö keskimäärin yksiköittäin

	2013	2012
Raitioliikenneyksikkö	637	626
Metroliikenneyksikkö	262	259
Infrapalvelut	87	90
Hallinto- ja talousyksikkö	60	60
	1046	1035

Henkilöstö keskimäärin tehtävän mukaan

	2013	2012
Raitiovaununkuljettajat	361	348
Metrojunankuljettajat	81	86
Huolto- ja korjaamohenkilöstö	291	289
Hallinto- ja tukipalveluhenkilöstö	209	203
Määräaikaiset	36	38
Ilman säännöllistä työaikaa	68	71
	1046	1035

HKL:n henkilöstön ikäjakauma (vakinaiset)

-19	1
20-29	123
30-39	209
40-49	274
50-59	267
60-	68
Yhteensä	942

JOHTOKUNTA

Varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja

Kivekäs, Otso

Kaupunginvaltuutettu, Vihr.

Varapuheenjohtaja

Simonen, Riina

YTM, sosiaalisihiteeri, Vas.

Kokkila, Kimmo

DI, tuotepäällikkö, PS

Kälviä, Kari

Työsuojeluvalltuutettu, Vihr.

Lehtinen, Ari

Työsuojelukonsultti/

rakennusterveysasiantuntija, SDP

Oka, Sakari

TkT, markkinoinnin lehtori, Kok.

Syrjälä, Marjaana

VTM, erityissuunnittelija, Kok.

Tamminen, Lilja

Toimitusjohtaja, Vihr.

Vepsä, Sinikka

Osastonhoitaja, SDP

Henkilökohtaiset varajäsenet

Owen, Hanne

Vihr.

Aimonaho, Pekka

Linja-autonkuljettaja, Vas.

Landén, Maria

PS

Malm, Anja

Toiminnanjohtaja, Vihr.

Lehikoinen, Heidi

Järjestöpäällikkö, SDP

Buddas, Eva

Fund Administrator, Kok.

Valve, Tuomo

Pääsihteeri, Kok.

Virri, Vesa

Opettaja, Vihr.

Uusikivi, Jouni

Metrojunankuljettaja, SDP

Johtokunnan kokouksia oli 15 ja pöytäkirjojen pykälämäärä 211.

Kaupunginhallituksen edustajana HKL:n johtokunnassa oli Jarmo Nieminen ja varaedustajana Laura Rissanen. Johtokunnan kokouksiin osallistui teknistä rakennus- ja ympäristötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri.

Esittelijöinä toimivat HKL:n toimitusjohtaja Matti Lahdenranta, hallintojohtaja Yrjö Judström, raitio liikenneyksikön johtaja Pekka Sirviö, metroliikennejohtaja Tapio Hölttä ja infrapalveluyksikön johtaja Juha Saarikoski. Johtokunnan sihteerinä toimivat Rain Mutka, Eeva Hänninen ja Yrjö Judström.

HALLINTO JA ORGANISAATIO

Tiivistä HSL-yhteistyötä

HKL:n ja HSL:n yhteistyö jatkui vakaana kumppanuutena. HSL hankkii HKL:ltä raitio- ja metroliikenteen operointipalvelut sekä Suomenlinnan lauttaliikenteen.

HKL vastaa pääkaupunkiseudulla raitio- ja metroliikenteen operoinnista sekä Helsingin joukkoliikenneinfran omistamisesta, hallinnoinnista ja ylläpidosta. HKL:n organisaatio täsmäytettiin vastaamaan edellä mainittuja tehtäviä, kun pääkaupunkiseudun nykyinen tilaaja-tuottaja-organisaatio muodostui Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) perustamisen myötä. HKL:n organisaatioon ei katsausvuonna ollut tarpeen tehdä muutoksia. Kaupunki tilasi kuitenkin konsulttiselvityksen HKL:n hallintomallista. Selvityksen käsittely jäi vuoden 2014 puolelle.

HKL toimii kunnallisena liikelaitoksena osana Helsingin kaupungin organisaatiota joukkoliikenteen apulaiskaupunginjohtajan Pekka Saurin ja liikennelaitos-liikelaitoksen johtokunnan alaisuudessa. Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaitoksen voimassa oleva johtosääntö on vahvistettu kaupunginvaltuustossa 3.2.2010.

Liikennelaitoksesta käytetään virallisissa yhteyksissä johtosäännön mukaan nimitystä Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaitos ja toiminnassa tavallisesti lyhennettä HKL. HKL:n johtokunnassa on johtosäännön mukaan yhdeksän jäsentä ja jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Johtokunta kokoontui vuoden aikana 15 kertaa.

HKL:n tärkein yhteistyökumppani on HSL, joka sopimusten perusteella hankkii HKL:ltä raitio- ja metroliikenteen operointipalvelut sekä Suomenlinnan lauttaliikenteen ja suorittaa joukkoliikenteen infraa koskevan sopimuksen perusteella korvausta Helsingin joukkoliikenneinfran käytöstä. Lisäksi HKL:llä ja HSL:llä on muita palvelusopimuksia, jotka koskevat mm. tietojärjestelmiä, lippuautomaattipalveluita, matkalippujen tarkastuksen järjestämistä, it-palveluita, joukkoliikenteen pysäkkipalveluita, kuljettajien sosiaalitulojen vuokrausta ja mainostiloja.

Katsausvuoden aikana HKL:n ja HSL:n yhteistyö syventyi edelleen mm. sopimusten seurantakokouksiin ja tavanomaiseen käytännön yhteistyöhön liittyvien käytäntöjen vakiintuessa.

HKL ja HSL allekirjoittivat katsausvuonna sopimuksen Suomenlinnan liikenteen tilaamisesta ja tuottamisesta niin, että HSL tilaa Suomenlinnan henkilöliikenteen HKL:ltä vuoden 2010 alusta alkaen, ja sopimus on voimassa 16.4.2017 asti.

HKL:n ja HSL:n välisistä yhteistyösopimuksista sosiaalitulojen vuokraamista koskeva sopimus tehtiin alkuvuodesta 2013.

Suomenlinnan Liikenne Oy on ollut vuoden 2011 alusta lähtien HKL:n kokonaan omistama konserniyhtiö. Yhtiön hallinto toimii HKL:n pääkonttorin tiloissa Toisella linjalla.

Kiinteistö Oy Mosaiikkitorin Pysäköintilaitos pitää yllä Vuosaaren metroaseman läheisyydessä olevaa, myös liityntäpysäköintiä palvelevaa pysäköintilaitosta. Liikennelaitos on yhtiön suurin osakas, sen omistusosuus on noin 72 % yhtiön osakekannasta. Laitoksessa on erillinen taksirytykselle vuokrattu tila, jossa on myös taksien pesupaikka.

HKL:n yhteistyö muiden konserniyhtiöidensä, Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy:n ja Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohallin, kanssa jatkui aikaisempien käytäntöjen mukaisesti.

Liikennelaitos osti Helsingin Bussiliikenne Oy:n Ruskeasuon varikkokiinteistön osakkeet 30.12.2013 allekirjoitetulla kauppakirjalla. Siten Helsingin kaupunki / HKL omistaa varikkokiinteistöstä 100 prosenttia.

Aivan vuoden 2012 lopussa kaupunki osti Kiinteistö Oy Espoon terminaalin osakekannasta puolet SRV Rakennus Oy:ltä ja siirsi ne HKL:n taseeseen. Toisen puolen osti Espoon kaupunki. Helsinki ja Espoo ovat nyt Espoon terminaalin omistajat ns. yhteisyhteisönä. Yhtiön yhtiöjärjestys päivitettiin ja kaupunkiosakkaiden välillä solmittiin osakassopimus.

TILINPÄÄTÖS

Käyttötalous

HKL:n tilikauden liikevaihto oli 144,6 (2012: 139,7) milj. euroa. Liikevaihto muodostuu seuraavista eristä:

HSL:ltä laskutettavista liikennöintikorvauksista raitioliikenteestä 49,9 (2012: 48,4) milj. euroa, metroliiikenteestä 24,7 (2012: 24,3) milj. euroa ja Suomenlinnan lauttaliikenteestä 3,5 (2012: 3,9) milj. euroa eli yhteensä 78,1 (2012: 76,6) milj. euroa.

HSL:ltä laskutettavasta infrakorvauksesta 61,7 (2012: 61,2) milj. euroa. Infrakorvaus sisältää metro-, raitio-, juna-, bussi- ja lauttaliikenteen infraomaisuuden pääomakuluja sekä ylläpito- ja hallintokuluja. Metroliikenteen infrakorvaus on 41,0 (2012: 40,7) milj. euroa, raitioinfran 18,2 (2012: 17,7) milj. euroa, bussi-infran 1,8 (2012: 1,8) milj. euroa, junainfran 0,6 (2012: 0,8) milj. euroa ja lauttainfran 0,2 (2012: 0,2) milj. euroa.

Kaupungin tuesta 4,7 (2012: 1,7) milj. euroa, jolla katetaan infran luonteisia kuluja siltä osin kuin HSL ei niitä korvaa HKL:lle. Tällaisia kuluja ovat infrainvestointien poistojen ja korkojen korvaaminen (50 %), liityntäpysäköinti, bussiliikenteen valmiusmaksut, Suomenliikenteen tavaraliikenteen korvaus ja bussipysäkkikustannukset.

Muista myyntituotoista 0,2 (2012: 0,2) milj. euroa, joka sisältää raitio- ja metroliiikenteen tilausajotuottoja.

Valmistuksena omaan käyttöön on kirjattu 6,3 (2012: 4,8) milj. euroa, joka sisältää ratojen rakentamiseen ja peruskorjaukseen liittyviä töitä sekä tarvikkeita 5,5 milj. eurolla. Vanhojen raitiovaunujen peruskorjauksista kirjattiin valmistusta omaan käyttöön yhteensä 0,8 milj. euroa.

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 21,9 (2012: 18,3) milj. euroa, joista suurimmat yksittäiset tuotot olivat vuokrat 7,6 (2012: 7,5) milj. euroa ja mainostulot 3,8 (2012: 4,0) milj. euroa. Liiketoiminnan muissa tuotoissa on Töölönkadun asuinkiinteistön myynnistä saatu myyntivoitto 4,6 milj. euroa vuonna 2013.

Kulut ennen liikeylijäämää olivat 142,5 (2012: 137,4) milj. euroa eli 3,7 % edellisvuotta enemmän.

Aineita, tarvikkeita ja tavaroita ostettiin 15,5 (2012: 14,9) milj. eurolla.

Palveluiden ostot olivat 28,9 (2012: 30,9) milj. euroa. Palveluiden ostoihin sisältyvät mm. vartiointi 4,5 (2012: 4,7) milj. euroa, Suomenlinnan henkilö- ja tavaraliikenteestä maksetut korvaukset 4,1 (2012: 3,8) milj. euroa, liikennevälineiden korjaus- ja huolto 4,0 (2012: 3,6) milj. euroa, rakennusten siivous ja ulkopuhdistus 3,0 (2012: 4,4) milj. euroa, koneiden ja laitteiden korjaus ja huolto 3,0 (2012: 2,3) milj. euroa sekä ratojen korjaukset ja huollot 2,4 (2012: 2,7) milj. euroa.

Henkilöstökulut olivat 56,4 (2012: 53,4) milj. euroa, josta palkkojen osuus oli 42,1 (2012: 40,0) milj. euroa. HKL-konsernin henkilömäärä oli 1 044 henkilöä 31.12.2013 (31.12.2012: 1 023). Vuoden 2013 lopussa raitiovaununkuljettajia oli 19 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden lopussa.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 33,6 (2012: 31,1) milj. euroa.

Liiketoiminnan muut kulut olivat 8,0 (2012: 7,2) milj. euroa. Vuokrakulut olivat 6,7 (2012: 6,3) milj. euroa.

Liikeylijäämä oli 30,3 (2012: 25,4) milj. euroa ja liiketulosprosentti 20,9 (2012: 18,2). HKL sai myyntivoittoa Töölönkadun asuinkiinteistön myynnistä 4,6 milj. euroa vuonna 2013; oikaistu liikeylijäämä ilman myyntivoittoa oli 25,7 milj. euroa.

Rahoituskulut olivat 21,6 (2012: 20,9) milj. euroa. Infrakorkon palautus kaupungille oli 10,9 (2012: 10,9) milj. euroa, korvaus peruspääomalle 8,4 (2012: 8,4) milj. euroa sekä korkokulut lainoista 2,2 (2012: 1,5) milj. euroa.

Tulos rahoituserien jälkeen eli ylijäämä ennen varausten muutoksia oli 8,7 (2012: 4,6) milj. euroa.

Uutta investointivarausta on lisätty 8,7 milj. euroa, josta 8,4 milj. euroa kohdistuu HKL-Liikelaitokselle, 0,3 milj. euroa HKL-Metroliikenteelle ja 0,04 milj. euroa HKL-Raitioliikenteelle.

Poistoeroa on purettu yhteensä 2,3 (2012: 1,9) milj. euroa.

Poistoeron ja investointivarausten muutoksien jälkeen HKL:n tulos on 2,3 (2012: 1,9) milj. euroa.

Investoinnit

HKL hankki vuonna 2013 käyttöomaisuutta 83,3 milj. eurolla. Suurin yksittäinen investointikohde oli uusien metrovaunujen ennakkomaksut 12,6 milj. euroa. Muita suuria hankkeita olivat metrovarikon laajennus- ja peruskorjaustyöt 11,9 milj. euroa, metron automatisointi 9,5 milj. euroa, Ruskeasuon varikkokiinteistöyhtiön osakkeiden hankkiminen Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä 4,9 milj. euroa, Kampin metroaseman liukuportaiden ja hissien peruskorjaus 4,5 milj. euroa, metrovarikon automatisointi 3,5 milj. euroa, Jokeri 2 suunnittelu ja rakentaminen 3,5 milj. euroa, raitioratojen peruskorjaukset 3,2 milj. euroa, Siilitien metroaseman peruskorjaus 2,7 milj. euroa ja Vuosaaren sähkönsyöttöaseman rakentaminen 2,7 milj. euroa.

Rahoitus ja tase

HKL nosti uutta lainaa Euroopan investointipankilta (EIB) 70,0 milj. euroa vuonna 2013.

Liikennelaitoksen taseen loppusumma oli 672,7 milj. euroa 31.12.2013 (31.12.2012: 605,6 milj. euroa). Omavaraisuusaste oli 66,2 % (2012: 72,1 %).

KULUT 2013   **milj. euroa**

Palvelut	28,9
Tarvikkeet	15,5
Palkat	42,1
Muut henkilöstökulut	14,3
Poistot	33,6
Muut kulut	8,0
Rahoitustuotot ja - kulut	21,6
Yhteensä	164,0

TULOT 2013   **milj. euroa**

Tuki kaupungilta	4,7
Liikennöintikorvaukset	78,1
Infrakorvaukset	61,7
Muut myyntitulot	0,2
Valmistus omaan käyttöön	6,3
Liiketoiminnan muut tuotot	21,9
Yhteensä	172,9

TULOSLASKELMA 1000€	1.1.-31.12.2013	1.1.-31.12.2012
LIIKEVAIHTO		
Tuki kaupungilta	4 695	1 732
Liikennöintikorvaukset	78 103	76 630
Infrakorvaukset	61 671	61 186
Muut myyntitulot	178	173
	144 647	139 721
Valmistus omaan käyttöön	6 304	4 811
Liiketoiminnan muut tuotot	21 852	18 285
	28 156	23 096
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:		
Ostot tilikauden aikana	-15 534	-14 914
Ulkopuoliset palvelut		
SLL-korvaus	-4 052	-3 792
Muiden palvelujen ostot	-24 864	-27 077
	-44 449	-45 784

Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-42 065	-40 035
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-11 964	-11 160
Muut henkilösivukulut	-2 347	-2 223
	-56 376	-53 418
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-33 635	-31 059
	-33 635	-31 059
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrakulut	-6 723	-6 255
Muut kulut	-1 324	-914
	-8 047	-7 169
LIIKEYLIJÄÄMÄ	30 296	25 387
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0	11
Muut rahoitustuotot	26	25
Korkokulut		
Kaupungin lainasta	-191	-466
Muista lainoista	-2 027	-1 036
Korvaus peruspääomalle	-8 442	-8 442
Infrakorko	-10 926	-10 882
Muut rahoituskulut	0	-38
	-21 562	-20 828
YLIJÄÄMÄ ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	8 735	4 559
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	8 735	4 559
Varausten ja rahastojen muutos		
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	-1 437	-6 575
Vapaaehtoisten var. lisäys (-) / vähennys (+)	-4 971	3 870
	-6 408	-2 705
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	2 327	1 854

TASE, 1 000 €		
VASTAAVAA	31.12.2013	31.12.2012

PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	807	966
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	341	65
	1 148	1 031
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	208 392	188 700
Kiinteät rakenteet ja laitteet	188 399	167 361
Koneet ja kalusto	114 417	119 215
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	84 174	77 540
	595 381	552 816
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	38 167	33 295
	38 167	33 295
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	5 916	4 220
	5 916	4 220
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	0	2
	0	2
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	825	2 985
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	13 279	10 721
Muut saamiset kunnalta	17 438	0
Siirtosaamiset	327	198
Muut saamiset	34	219
	31 903	14 123
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahat ja pankkisaamiset	151	164
	151	164

VASTAAVAA YHTEENSÄ	672 667	605 649

TASE, 1 000€		
VASTATTAVAA	31.12.2013	31.12.2012
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	93 804	93 804
Koroton peruspääoma	286 213	286 213
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 316	8 462
Tilikauden yli-/alijäämä	2 327	1 854
	392 661	390 334
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	37 784	36 347
Vapaaehtoiset varaukset		
Investointivaraukset	14 932	9 961
	52 716	46 308
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	21 023	23 011
Lainat rahoituslaitoksilta	163 681	97 894
	184 705	120 905
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	1 988	1 988
Lainat rahoituslaitoksilta	4 212	2 106
Saadut ennakot	13	16
Ostovelat	3 456	4 812
Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	12 704	8 052

Muut velat kunnalle	0	13 664
Siirtovelat	15 832	14 024
Muut lyhytaikaiset velat	4 381	3 440
	42 585	48 102
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	672 667	605 649

RAHOITUSLASKELMA

	31.12.2013	31.12.2012
Tulorahoitus		
Liikeliijäämä (-alijäämä)	30 296	25 387
Poistot ja arvonalennukset	33 635	31 059
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomalle	-8 442	-8 442
Infrakorko	-10 926	-10 882
Korkokulut kaupungin lainasta	-191	-466
Muut	-2 002	-1 037
	42 369	35 618
Investoinnit		
Tuotantoinvestoinnit	-37 460	-29 460
Henkilökuljetuksen perusinvestoinnit	-45 865	-47 105
Pysyvien vastaavien myyntituotot	2 134	0
	-81 190	-76 564
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN NETTORAHAVIRTA	-38 821	-40 946
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikainen		
Muilta saatujen lainojen lisäys	70 000	50 000
Kunnalta/kuntayhtymältä saatujen lainojen vähennys	-1 988	-1 988
Muilta saatujen lainojen vähennys	-4 212	-2 106
Lyhytaikainen		
Muilta saatujen lainojen muutos	2 106	2 106
	65 906	48 012
Muut maksuvalmiuden muutokset		

Vaihto-omaisuuden muutos	-1 696	373
Yhdistilisaamisten muutos, lisäys (-), vähennys(+)	-17 438	0
Yhdistilivelkojen muutos, lis (+), väh (-)	-13 664	-12 729
Saamisten muutos, lisäys (-), vähennys(+)	2 217	9 155
Saamisten muutos kunnalta/kuntayhtymältä	-2 558	2 002
Korottomien velkojen muutos, lis (+), väh (-)	1 389	-9 611
Korottomien velkojen muutos kunnalta/kuntayhtymältä	4 652	3 778
	-27 098	-7 032
RAHOITUKSEN NETTORAHAVIRTA	38 808	40 981
	-13	35
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	151	164
Rahavarat 1.1.	164	129
	-13	35

TALOUDEN TUNNUSLUVUT

TUNNUSLUVUT	31.12.2013	31.12.2012
Toiminnan laajuus		
Liikevaihto, milj. €	144,6	139,7
Liikevaihdon muutos, %	3,5	3,2
Tulos ja kannattavuus		
Liikevoitto, milj. €	30,3	25,4
Liikevoitto, %	20,9	18,2
Rahoitustulos, %	29,3	25,5
Voitto, %	6,0	3,3
Kokonaispääoman tuotto, %	4,7	4,3
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,1	4,7
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	3,7	2,9
Rahoitus		
Omavaraisuusaste, %	66,2	72,1
Quick ratio	0,8	0,3
Current ratio	0,9	0,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	136,5	107,0

Kertynyt ylijäämä, 1000 €	12 643,1	10 316,3
Lainakanta 31.12., 1 000 e	190 905,0	138 662,8
Lainasaamiset 31.12., 1 000 e	0,0	0,0
Investointien tulo-rahoitus, %	50,8	46,5
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-158 552,0	-137 788,5
Lainanhoitokate	5,3	6,6
Kassan riittävyys, pv	0,3	0,3
Muut tunnusluvut		
Henkilöstö keskimäärin	1 046	1 035
Liikevaihto/henkilö (1000 €)	138,3	135,0
Paikkakilometrit, milj	2 720,5	2 668,0
Paikkakilometrikustannus (€)	0,056	0,055

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAPERUSTEET TOIMINNAN LAAJUUS

Liikevaihdon muutos, %	100 x	Liikevaihdon muutos / Liikevaihto edellisellä kaudella
------------------------	-------	--

TULOS JA KANNATTAVUUS

Liikevoitto, %	100 x	Liikelylijäämä / Liikevaihto
Rahoitustulos, %	100 x	(Liikelylijäämä ennen satunnaisia eriä + poistot) / Liikevaihto
Voitto, %	100 x	Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto
Kokonaispääoman tuotto, %	100 x	(Liikelylijäämä ennen satunnaisia eriä + rahoituskulut) / Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella
Sijoitetun pääoman tuotto, %	100 x	(Liikelylijäämä ennen satunnaisia eriä + rahoituskulut) / (Oma pääoma+ Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)
Kunnan sijoittaman pääoman	100 x	(Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä +

tuotto, %

Kunnalle maksetut korkokulut +
Korvaus peruspääomasta) /
(Oma pääoma + Lainat
kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja
vapaaehtoiset varaukset)

RAHOITUS

Omavaraisuusaste, %

100 x

Oikaistu oma pääoma / (Oikaistun
taseen loppusumma - saadut
ennakkomaksut)

Quick ratio

(Rahat ja pankkisaamiset +
Rahoitusarvopaperit + Lyhytaikaiset
saamiset) /
(Lyhytaikainen
vieras pääoma – Saadut ennakot)

Current ratio

(Vaihto-omaisuus + Lyhytaikaiset
saamiset + Rahoitusarvopaperit +
Rahat ja pankkisaamiset) /
(Lyhytaikainen vieras pääoma – Saadut
ennakot)

Suhteellinen
velkaantuneisuus, %

100 x

(Vieras pääoma - Saadut ennakot) /
Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)
+ Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12., 1 000 e

Vieras pääoma - (Saadut ennakot +
Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainasaamiset 31.12., 1 000 e

Sijoitukseen merkityt jvk -lainasaamiset ja
muut lainasaamiset

Investointien tulorahoitus, % 100 x

(Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia
eriä + Poistot ja arvonalentumiset -
Tuloverot) /
Investointien omahankintameno

Toiminnan ja investointien rahavirran
kertymä 5 vuodelta, 1000 €

Rahoituslaskelman välitulot Toiminnan
ja investointien rahavirta
tilinpäätösvuodelta ja neljältä edelliseltä
vuodelta

Lainanhoitokate	(Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korko-kulut - Tuloverot) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)
Kassan riittävyys, pv	365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

MUUT TUNNUSLUVUT

Liikevaihto / henkilö (1 000 €)	Liikevaihto / Henkilöstö keskimäärin
Paikkakilometrikustannus	Kulut ennen varauksia / paikkakilometrit

YHTEYSTIEDOT

HKL

Puhelinvaihte	(09) 310 1071
Faksi	(09) 310 35056
Sähköposti	hkl@hel.fi
Kirjaamo	helsinki.kirjaamo@hel.fi
Internet	www.hkl.fi

Palautteet

Sähköposti	palaute.hkl@hel.fi
------------	--

HKL:n pääkonttori

Toimitusjohtaja	Matti Lahdenranta
Käyntiosoite	Toinen linja 7 A, 00530 Helsinki
Postiosoite	PL 1400, 00099 Helsingin kaupunki

Hallinto- ja talousyksikkö

Hallintojohtaja	Yrjö Judström
Käyntiosoite	Toinen linja 7 A, 00530 Helsinki
Postiosoite	PL 1400, 00099 Helsingin kaupunki

HKL-Infrapalvelut

Yksikön johtaja	Juha Saarikoski
Käyntiosoite	Toinen linja 7 A, 00530 Helsinki
Postiosoite	PL 1400, 00099 Helsingin kaupunki

HKL-Raitiliikenne

Yksikön johtaja

Käyntiosoite

Postiosoite

Pekka Sirviö

Hämeentie 86, 00550 Helsinki

PL 1440, 00099 Helsingin kaupunki

HKL-Metroliikenne

Metroliikennejohtaja

Käyntiosoite

Postiosoite

Tapio Hölttä

Metrovarikonkuja 6, 00900 Helsinki

PL 1460, 00099 Helsingin kaupunki